

Heen en weer geslingerd in de gevangenis

ACHTERGROND NIEMAND ONTSNAPT

- Jos Spijkers timmert opnieuw aan theaterstuk over en met gedetineerden
- 'Niemand ontsnapt (aan zichzelf)' sluit drieluik over gevangenen af

Door Marijke Brouwer

Veenhuizen Een verdachte die er als 8-jarige genoeg in schept een kat in brand te steken, een pedofiel die zich tegenover de rechter laat kennen als Joep ter sprake komt – zijn lievelingsleerling. Een moordenaar, een verkrachter, een fraudeur.

Ze zijn vader, geliefde, buurman en zoon. Ze hebben eervolle beroepen.

Allemaal komen ze naar voren in *Niemand ontsnapt (aan zichzelf)*, het theaterstuk dat regisseur Jos Spijkers (50) schreef en dat de komende dagen te zien is in de half gesloten gevangenis Groot Bankenbosch in Veenhuizen. Geacteerd door gedetineerden en vrije burgers; het publiek kan louter raden wie vrij is en wie niet. Of een

speler moordenaar is of het verhaal van een moordenaar vertélt.

Het is de kern van Spijkers' stuk, dat hij omschrijft als een theatrale documentaire. Hij houdt ervan mensen te laten zien die net buiten de maatschappij staan. Hij houdt van de nuance, die zowel spelers als toeschouwers dwingt na te denken over wat echt, goed en waarachtig is. "Je kunt in dit stuk ergens áchter kijken. Iedereen heeft een verhaal, ik zou ook een crimineel kunnen zijn."

Reken niet op een softe versie van de rauwe werkelijkheid. Denk niet dat Spijkers op de stoel van de gevangenen is gaan zitten en op die manier de slachtoffers veronachtzaamt. *Niemand ontsnapt* is een voorstelling vol vaart die voortdurend wisselt van perspectief en invalshoek. Zo komt de moordenaar even gemakkelijk vertwijfeld als schijnheilig als gewiekst uit de hoek, zo vertelt de fraudeur waarom hij zichzelf ondanks zijn misstap een goed mens acht.

En Spijkers vergeet niemand. In soms welhaast poëtische teksten richten daders zich tot het publiek, of is er een rol weggelegd voor het slachtoffer: een vrouw die rent voor haar leven. En rent. En buiten adem

haar belager smeekt op te houden.

Veenhuizen en Spijkers kennen elkaar al een paar jaar. Hij streek er in 2010 neer voor de voorstelling *Uitschot*, die de geschiedenis van het gevangenisdorp behelst. Daaruit kwam een nadere kennismaking met de huidige gevangenis voort die uitmondde in een actueel drieluik over en met gedetineerden, waartoe Spijkers uitgebreid met ze in gesprek ging. Hij heeft in al die tijd geleerd om zijn liefde voor theater te delen met de gevangenen, hun vrouwen te winnen. Handelde *Tussen vier muren* in 2011 vooral over het leven in de bajes, een jaar later verhaalde *Opgesloten* over de emoties en ervaringen van gevangenen.

Niemand ontsnapt gaat een stap verder. "Ik wil geen oordeel vellen, ik wil inzichten tonen. Als publiek word je heen en weer geslingerd tussen de onaangename en de menselijke kant van gevangenen. Dat is confronterend en die confrontatie zit in het alledaagse. Hoe een vader zijn kleine kinderen vertelt dat hij opgesloten zit, hoe een verdachte in de rechtbank zijn straatje tracht schoon te vegen", zegt Spijkers.

Die zoektocht van de gedetineer-

de naar hoe om te gaan met zijn delict, zijn gevangenschap en zijn toekomst raakt andermaal zowel gevangene als toeschouwer. Ze zullen, zo hoopt Spijkers, zich afvragen of de gevangene invloed kan hebben op zijn daden in heden en verleden. Ze zullen nadenken over de zin en onzin van detentie. "De maatschappij wijst je af, maar de misdaad reikt je een helpende hand", schrijft Spijkers in zijn stuk. Zonder dat als dé waarheid te bestempelen.

Hij kijkt uit naar de voorstellingen. "Het wordt geen aapjes kijken. Het is eerder een ontmoeting, want de spelers delen iets persoonlijks met het publiek."

Kaartjes

'Niemand ontsnapt' gaat morgen om 18.30 uur in première, in Groot Bankenbosch in Veenhuizen. Er zijn nog enkele kaarten. Ook is er nog plek op di 24/9 (18.30 u), woe 25/9 (14 en 18.30 u) en do 26/9 (18.30 u). De rest is uitverkocht. Entree: 15 euro. Minimumleeftijd 18 jaar. Ivm beveiliging gelieve een half uur van tevoren aanwezig zijn. Meer info: www.opgesloten.com.

▲ Jos Spijkers met op de achtergrond de gevangenis in Veenhuizen. "Het wordt geen aapjes kijken." Foto: Marcel Jurian de Jong

„Iedereen heeft een verhaal, ik zou ook een crimineel kunnen zijn